

Miroslav Peciar – Matej Gajdoš – Benjamín Šmehýl

Brožúra obsahuje úryvok z
uvedenej publikácie

ATLAS

rastlinných liekov

nielen pre farmaceutov

Uvedenie do života

26.10.2022

Lekáreň BIELA SOVA

PharmDr. Alena Múdra
zodpovedný farmaceut
a konateľ lekárne
Krstná mama

MUDr. Vladimír Lengvanský, MPH.
brigádny generál
Minister zdravotníctva SR
Krstný otec

Úvod

Prírodné liečivá sú v súčasnosti stále v popredí ľudského záujmu, a to najmä rastlinné liečivá z liečivých rastlín. Liečivé rastliny obklopujú človeka od nepamäti a sú neraz zdrojom veľmi dobre pôsobiacich liečiv na terapiu mnohých ochorení.

Táto problematika sa vyučuje odborne aj na stredných zdravotníckych školách v Slovenskej republike, v odbore farmaceutický laborant, v rámci predmetu farmakognózia a fytoterapia. Žiakom poskytuje prehľad o známych rastlinných liečivách. Pomáha im poznať ich makroskopické a mikroskopické znaky, prináša aj vedomosti o obsahových účinných látkach a najmä odborné informácie o ich použití v terapeutickú praxi. Tieto poznatky sú neoddeliteľnou súčasťou expedovania rastlinných liekov v lekárni.

K vydaniu tejto knihy nás viedla potreba sumarizovať publikované poznatky z rôznych odborných zdrojov v oblasti farmakognózie a vydať ich v prehľadnej forme, aby pomohli pri vyučovaní tohto predmetu, ale aj pri aplikovaní poznatkov do praxe.

Dúfame, že si kniha nájde uplatnenie v teoretickej i praktickej časti vyučovania na strednej zdravotníckej škole v odbore farmaceutický laborant, v lekárňach ako užitočná pomôcka pre farmaceutov a tiež v srdciach milovníkov liečivých rastlín.

Kniha obsahuje 92 monografií (článkov) o známych a často používaných rastlinných liečivách v lekárenskej praxi. Články sú zoradené do kategórií podľa rastlinného orgánu, z ktorého pochádzajú (koreň, list, atď.) a v nich abecedne podľa slovenských názvov materských rastlín. Poslednou kategóriou je skupina vária (bližšie nešpecifikované). Súčasťou monografií je aj terminológia a legislatíva aplikovaná pri registrácii a použití rastlinných liečiv v liečebnej praxi (Európsky liekopis, Slovenský farmaceutický kódex, požiadavky na rastlinné lieky podľa Európskej liekovej agentúry (EMA) a zákona o liekoch (Zákon o liekoch a zdravotníckych pomôckach č. 362/2011 Z. z.). V tejto oblasti sa používajú pojmy dobre zaužívané liečebné použitie (WEU) a tradičné použitie (TU)

pre kvalitu klinického dôkazu účinku a zodpovedajúce pojmy rastlinný liek (HMP) a tradičný rastlinný liek (THMP/TRL) pre oblasť registrácie liekov.

Veľký dôraz sa kladie na správnu farmaceutickú a botanickú terminológiu a legislatívu v oblasti liečivých rastlín a rastlinných liekov, pretože aj v súčasnosti sa často stretávame s nesprávnymi pomenovaniami v odborných publikáciách. Pri hodnotení indikácií pre použitie daného rastlinného liečiva, ktoré uvádza Európska lieková agentúra (EMA) vo svojich monografiách pre dané rastlinné liečivo (EUHM), môže dochádzať k zmenám. EMA priebežne prehodnocuje informácie o použití rastlinných liečiv (vnútorne aj zvonka) podľa najnovších klinických kritérií (tzv. medicína založená na dôkazoch – EBM). Jej výbor pre rastlinné lieky (HMPC) priebežne pripravuje a reviduje európske monografie pre dané rastlinné liečivá.

Za spoluprácu na tomto diele ďakujeme:

Borisovi Šarinovi za spoluprácu v oblasti tvorby tejto knihy. Taktiež vyslovujem veľké poďakovanie recenzentom knihy za cenné a podnetné pripomienky. Moje poďakovanie patrí tiež Katedre farmakognózie a botaniky Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave za spoluprácu pri tvorbe tejto publikácie.

Pevne verím, že uvedená kniha si nájde svoje miesto u všetkých žiakov, učiteľov, zaoberajúcich sa liečivými rastlinami, ako aj farmaceutických laborantov a farmaceutov v každej lekárni.

PharmDr. Miroslav Peciar
vedúci autorského kolektívu

Nové Mesto nad Váhom, september 2022

Štruktúra monografií rastlinných liekov, vysvetlivky piktogramov a značiek

Rastlinný liek má monografiu v Európskom liekopise (Ph. Eur.). Ikona sa nachádza v monografiách pri názve rastlinného lieku.

Základné informácie:

Tu sa uvádza, či rastlinné liečivo má monografiu v Európskom liekopise, resp. v SFK, z akej rastliny a akej jej časti pochádza.

Opis rastlinného liečiva:

Opis rastlinného liečiva – ako vyzerá pozorované voľným okom, prípadne pod lupou a aké má senzorické vlastnosti (farbu, pach a chuť).

Obsahové látky:

Zhrnutie významných obsahových látok rastlinného liečiva, najmä látok s výrazným účinkom na ľudský organizmus.

Použitie:

Zhrnutie významných použití rastlinného liečiva podľa odbornej literatúry a použitia v ľudovom liečiteľstve, a to vnútorne aj zvonka.

Použitie podľa EMA:

Európska lieková agentúra (EMA) vydáva európske monografie pre dané rastlinné liečivo, v ktorých uvádza indikácie na jeho použitie ako tradičného rastlinného lieku (TRL) alebo rastlinného lieku založeného na dobrých klinických dôkazoch (WEU).

Dávkovanie:

Odporúčané dávkovanie rastlinného liečiva podľa odborných literárnych zdrojov (vnútorne aj zvonka), najmä množstvo rastlinného liečiva, príprava záparu (čaju), prípadne frekvencia užívania v priebehu dňa.

Upozornenie:

Dôležité informácie o možnom ohrození zdravotného stavu pri nesprávnom užívaní daného rastlinného liečiva.

✱ Látky môžu mať negatívny vplyv na ľudský organizmus.

Rastlinný liek tvorí koreň, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí kôra, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí kvet, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí list, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí plod, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí podzemok, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí semeno, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí vňať, ako zbieraná časť materskej rastliny.

Rastlinný liek tvorí časť materskej rastliny alebo prípravok z rastliny, ktoré nemožno zaradiť do predchádzajúcich kapitol.

Monografie rastlinných liečiv

Sambuci flos

kvet bazy

Základné informácie:

Rastlinné liečivo podľa liekopisu sú usušené kvety druhu *Sambucus nigra* L. – baza čierna (Viburnaceae).

Opis rastlinného liečiva:

Rastlinné liečivo sú drobné, biele až slonovinovožlté kvety priemeru asi 5 mm: Majú päťzubý kalich a hlboko päťčípe koruny s mnohými tyčinkami.

Pach je dosť silný, špecifický, nie nepríjemný, má slizovitú, sladkastú, neskôr trochu škrabľavú chuť.

Obsahové látky:

Medzi významné obsahové látky tohto rastlinného liečiva patria: flavonoidy, deriváty kyseliny škoricovej, silica, amidy derivátov kyseliny škoricovej, slizy, triesloviny, triterpénové kyseliny, anorganické soli.

Použitie:

Rastlinné liečivo sa používa na vypotenie. V ľudovom liečiteľstve sa používa pri zápale v ústnej dutine, pri prechladnutí, pri cukrovke, na zosilnenie močenia, na zosilnenie potenia, externe (zvonka) na ošetrovanie pokožky.

Použitie podľa EMA:

Tradičný rastlinný liek sa používa na zmiernenie skorých príznakov prechladnutia.

Dávkovanie:

3 – 4 g (2 – 3 ČL) sa zalejú 150 ml vriacej vody, po 5 min sa scedí. Užíva sa 1 šálka 1-krát až 3-krát denne, na vypotenie sa odporúča piť teplý.

Upozornenie:

Ak ťažkosti pretrvávajú viac ako 1 týždeň alebo sa pravidelne opakujú, odporúča sa poradiť sa s lekárom.

Obr. 21: Kvet bazy

Serpylli herba

vňat' dúšky materinej

Základné informácie:

Rastlinné liečivo podľa liekopisu je celá alebo rezaná, usušená kvitnúca nadzemná časť druhu *Thymus serpyllum* L. – dúška materína (Lamiaceae).

Opis rastlinného liečiva:

Rastlinné liečivo je vňat' so skoro oblou stonkou, listy má okrúhlo vajcovité, skoro sediace, s okrajom mierne dolu ohnutým, na rube žliazkovito bodkované. Drobné kvety sú fialové, usporiadané do koncových papraslenov.

Pach má príjemný aromatický a korenistú, horkastú chuť.

Obsahové látky:

Medzi významné obsahové látky tohto rastlinného liečiva patria: silica (tymol), deriváty kyseliny škoricovej, flavonoidy (kvercetín, rutín).

Použitie:

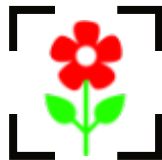
Rastlinné liečivo sa používa pri kataroch (zápaloch) horných dýchacích ciest a v ľudovom liečiteľstve pri zápale v ústnej dutine, na zlepšenie trávenia.

Dávkovanie:

Vnútorne: 1,5 – 2 g (1 – 2 ČL) sa zalejú 150 ml vriacej vody a po 10 min (zakryté) sa scedí. Užíva sa 1-krát až 2-krát denne 1 šálka.

Upozornenie:

Ak ťažkosti pretrvávajú viac ako 1 týždeň alebo sa pravidelne opakujú, odporúča sa poradiť sa s lekárom.

Obr. 75: Vňat' důšky materinej

Sme radi, že sa
staráme o Vaše
zdravie!

Tím lekárne Biela
sova

**LEKÁREŇ
BIELA SOVA**

Gen. M. R. Štefánika 1939,
914 51 Trenčianske Teplice

Tel.: +421 949 549 525
www.lekarenbielasova.sk

TriZin[®] SR

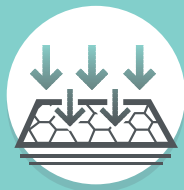
TROJKOMBINÁCIA VYSOKOVSTREBATEĽNÉHO ORGANICKÉHO ZINKU S OBSAHOM 25 MG V 1 TABLETE.

60 tabliet s postupným uvoľňovaním

VÝŽIVOVÝ DOPLNOK

Efektívne vstrebávanie

Postupné uvoľňovanie
SLOW RELEASE

3 organické molekuly

www.trizin.sk

S&D Pharma SK s.r.o.

DeVit®

Dostatočná hladina vitamínu D je základ.

www.devitko.sk

S&D Pharma SK s.r.o.

CeVitko®

**Jediný vitamín C bez
konzervantov, umelých farbív
a sladidiel pre deti od narodenia.**

www.cevitko.sk

S&D Pharma SK s.r.o.

Uvedený titul je dostupný vo forme e-knihy aj na USB kľuči

Miroslav Peciar

Matej Gajdoš

Benjamín Šmehýl

ATLAS

rastlinných liekov

nielen pre farmaceutov

PEGA-MED

2022

www.miroslavpeciar.sk

Tlačená kniha vypredaná, dostupná e-kniha na USB kľúči

Farmaceutická botanika

Miroslav Peciar
a kolektív

Vydavateľstvo:
Pharm.Dr. Miroslav Peciar
www.miroslavpeciar.sk

Sila prírody...

...pre vaše zdravie